
Czwarty rocznik Międzynarodowego Festiwalu Muzycznego „Uroczystości Ullmannowskie” Czeski Cieszyn/Cieszyn 2024

Data publikacji: 16.04.2024 15:36

Rok 2024 obchodzimy jako rok Ullmannowski – w osiemdziesiątą rocznicę tragicznej śmierci terezińskich kompozytorów Viktora Ullmanna, Hansa Krásky, Pavla Haasa w niemieckim obozie zagłady Auschwitz-Birkenau.

□

Już tradycyjnie ostatni tydzień kwietnia w Czeskim Cieszynie i Cieszynie zarezerwowany jest dla przywołania pamięci wybitnego muzycznego kompozytora Viktora Ullmanna i jego towarzyszy z Terezina, którzy stali się ofiarami Holokaustu w niemieckim obozie zagłady Auschwitz-Birkenau w 1944 roku.

Viktor Ullmann urodził się w Cieszynie w rodzinie żydowskiej w 1898 roku. Jego ojciec Maksymilian pochodził z Brtnic koło Jihlavy, matka Malwine była córką znanego wiedeńskiego prawnika. Oboje byli pochodzenia żydowskiego, ale w związku z karierą ojca w austro-węgierskiej armii przeszli na wiarę katolicką. W 1896 roku Maksymilian Ullmann został powołany do służby w garnizonie wojskowym w Cieszynie, gdzie 1 stycznia 1898 roku urodził mu się syn Viktor. Wkrótce po urodzeniu został ochrzczony w cieszyńskim kościele katolickim p.w. św. Marii Magdaleny.

Rodzina Ullmannów mieszkała w Cieszynie do 11 roku życia Viktora. W 1909 roku matka przeprowadziła się z synem do Wiednia, ojciec zaś kontynuował służbę wojskową w odległej Galicji. Lata studenckie młody Ullmann spędził w Wiedniu, był również uczestnikiem walk na froncie I wojny światowej. Po wojnie udał się do Pragi, gdzie pracował jako dyrygent w Nowym Teatrze Niemieckim (obecnie Opera Państwowa w Pradze). Dalsze kroki zaprowadziły go do Szwajcarii, Niemiec i z powrotem do Pragi, gdzie włączył się w życie muzyczne jako praski kompozytor niemieckiego pochodzenia. Tutaj dosięgnęło go szaleństwo Hitlera, został uwięziony w obozie koncentracyjnym w Terezynie, a następnie zakończył życie w 1944 roku w niemieckim obozie zagłady Auschwitz-Birkenau.

Więcej na <http://www.viktor-ullmann-festival.cz/viktor-ullmann/>

Postać Viktora Ullmanna jest już dziś dobrze znana w Europie Środkowej. Muzykę terezińskich kompozytorów promuje wielu artystów austriackich, niemieckich, czeskich i polskich. Nie inaczej jest w instytucjach artystycznych, np. Opera Narodowa w Pradze realizuje obecnie poświęcony tej tematyce projekt „Musica non grata”, a Morawsko-Śląski Teatr Narodowy w Ostrawie przygotował trzyletni cykl pod nazwą „Opery kompozytorów terezińskich”. W lutym tego roku zespół operowy NDM wystąpił w Teatrze Estates w Pradze z dwiema jednoaktowymi operami Viktora Ullmanna „Cesarzem Atlantydą czyli odmową śmierci” oraz „Rozbitym dzbanem”. Międzynarodowy Festiwal Muzyczny „Uroczystości Ullmannowskie” wspólnie z NDM w Ostrawie wziął również udział w wydaniu trójjęzycznej publikacji poświęconej życiu wybitnego kompozytora.

Już po raz czwarty Międzynarodowy Festiwal Muzyczny „Uroczystości Ullmannowskie” otwieramy w mieście, które jest historyczną stolicą Śląska Cieszyńskiego z trwającą prawie tysiąc lat tradycją. Przez wieki paradygmat kulturowy tego miejsca kształtował się w środowisku wieloetnicznym, w którym oprócz mieszkających tu dziś Czechów i Polaków, częścią społeczeństwa byli także Niemcy i Żydzi. To środowisko wydało na świat wiele znaczących osobistości, z których część żyła daleko poza granicami swojej ojczyzny z powodów, które wciąż odbijają się echem w współczesnym świecie.

Festiwal powstał w formie biennale w 2018 roku z inicjatywy Jany Galášovéj, ówczesnej dyrektor Biblioteki Miejskiej w Czeskim Cieszynie przy współpracy z praską agencją NOEMI Arts&Medi i organizatorów z Cieszyna. Stopniowo wydarzenie zyskiwało zainteresowanie i mecenat najwyższych władz szczebla lokalnego, powiatowego czy regionalnego, a także ambasad Polski i Austrii.

Tegoroczny program składa się z kilku części. W głównej części muzycznej artyści z Polski, Czech, Austrii i Niemiec wystąpią łącznie w czterech koncertach kameralnych. Koncert inauguracyjny w Centrum Kulturalno-Społecznym „Strzelnica” w Czeskim Cieszynie zatytułowany będzie „Viktor Ullmann - jego poprzednicy, współcześni i naśladowcy”, a wykonany zostanie przez dwóch młodych artystów z Niemiec – pianistę Christophera Orendi i sopranistkę Monikę Teepe. Następnego wieczoru zaproponujemy słuchaczom program pt. „Muzyka była nadzieją. Muzyka i poezja z Terezina” w Cieszyńskim Ośrodku Kultury „Dom Narodowy” w wykonaniu zespołu kameralnego Merlin z Wiednia oraz wybitnego austriackiego dramaturga i reżysera Hermanna Beila. Miejscem trzeciego koncertu pod tytułem „Wiedeńskie wpływy w twórczości Viktora Ullmanna” będzie tradycyjnie Synagoga Schomre Schabos w Czeskim Cieszynie, gdzie muzykę Ullmanna i jego dwóch artystycznych „guru” – Arnolda Schönberga i Aleksandra Zemlinsky’ego – zaprezentuje czeski kwartet smyczkowy FAMA Q. Koncert finałowy pod tytułem „Skąd wzięło się to piękno” ponownie odbędzie się w Cieszynie, w COK „Domu Narodowym”, gdzie polscy artyści Witold Pieńkowski (fortepian) i Agnieszka Brzezicka (sopran) wykonają pieśni i kompozycje fortepianowe Ullmanna.

W ramach festiwalu publiczność będzie także świadkiem niezwykłego wydarzenia wydawniczego – publikacji książki „Niespokojny środkowoeuropejczyk Viktor Ullmann. Historia niemieckiego kompozytora z Pragi” (NAMU Praga 2024). W ramach koncertu inauguracyjnego zaprezentowane zostanie czeskie wydanie monografii Viktora Ullmanna autorstwa niemieckiego muzykologa Ingo Schultza, która ukazała się w Niemczech w 2008 roku. Czeskie tłumaczenie oryginału, przełożone przez Magdalenę Živną, uzupełnia nowy rozdział, na który składają się opracowania polskich i czeskich historyków, jeszcze bardziej przybliżające postać artysty czeskiemu czytelnikowi. Książka wydana została z okazji 80. rocznicy śmierci kompozytora. Ponadto goście festiwalu z pewnością docenią wykład czeskiej muzykolog Vlasty Reittererovej pt. „Czeskie wpływy w twórczości Viktora Ullmanna”, który odbędzie się w Avion Café w Czeskim Cieszynie. Tradycyjnie w programie przewidziano dwa spacer z przewodnikiem po Cieszynie „Śladami Viktora Ullmanna po Cieszynie” oraz „Zwiedzanie nowego cmentarza żydowskiego w Cieszynie”. Imprezy towarzyszące odbędą się także w pobliskim Frydku-Mistku i Hawierzowie.

Organizacja tegorocznej edycji festiwalu nie mogłaby odbyć się bez wsparcia i zainteresowania szeregu instytucji i partnerów. Podziękowania kierujemy do władz miast Czeskiego Cieszyna i Cieszyna, Starostwa Powiatowego w Cieszynie, Wojewody Morawsko-Śląskiego, Funduszu Przyszłości Republiki Austrii, Czesko-Niemieckiego Funduszu Przyszłości, Austriackiego Forum Kultury w Pradze i Warszawie, kierownictwu konsulatu RP w Ostrawie i ČR w Katowicach, wszystkim instytucjom regionalnym w obu miastach i regionie Śląska Cieszyńskiego.

Chciałabym osobiście podziękować wszystkim członkom festiwalowego zespołu oraz pozostałym współorganizatorom i wszystkim zaangażowanym osobom wymienionym w niniejszej publikacji. Wszystkim naszym festiwalowym gościom życzymy wielu wspaniałych muzycznych wrażeń i przyjemnych dni spędzonych w obu naszych miastach.

Jana Galášová

dyrektor Międzynarodowego Festiwalu Muzycznego „Uroczystości Ullmannowskie”

Kwiecień 2024 r.

Lista plików

[uroczystosci-ullmannowskie-2024-program](#)